

magazin

Direkt

FRÅN DATAINSPEKTIONEN #1/2010

Dölj spåren efter din surfning

DATAINSPEKTIONEN OCH FRA

* INTERVJU: VAD SJUTTON GÖR DATAINSPEKTIONEN HOS FRA? LÄS OM DET PÅ SIDAN 10.

BLOGGARE DÖMD

* EN SVENSK BLOGGARE HAR DÖMTS FÖR GROVT FÖRTAL EFTER ATT HA HÄNGT UT FLERA TJEJER MED NAMN OCH BILD PÅ SIN BLOGG. SIDAN 5.

NAKENKAMERAN VERKLIGHET

* NU KLÄR NAKENKAMERAN AV PASSAGERARE VID BLAND ANNAT HEATHROW-FLYGPLATSEN. SIDAN 6.

Digitala fingeravtryck avslöjar dig på nätet

Cookies, små textfiler som lagras på din dator, kan användas för att kartlägga hur du rör dig mellan olika webbplatser. Men visste du att det går att spåra dina surfvanor även om du stängt av möjligheten att använda kakor i din webbläsare? Din webbläsare har nämligen ett fingeravtryck, ofta lika unikt som dina fingrars.

HUR ANONYM ÄR DU Egentligen när du surfar på Internet? Mindre än du tror. Även om du har stängt av användningen av cookies eller kakor lämnar din surfning digitala fingeravtryck. Och dessa fingeravtryck är precis lika unika som dina fingrars.

Hur i all sin dar är det möjligt? Jo, även om du surfar

anonymt så lämnar din webbläsare ifrån sig uppgifter till de sajter du besöker. Bland annat talar webbläsaren om att den är Internet Explorer eller Firefox eller Chrome eller någon annan webbläsare. Den talar dessutom om vilken version den är, vilket operativsystem du har på din dator, om du har installerat

1700-talsidé verklighet för amerikanska fångar

För fångarna på Stateville Correctional Center i delstaten Illinois i USA är panoptikon och tanken om "osynligt allvetande" verklighet. Stateville Correctional Center är ett högsäkerhetsfängelse som har plats för 2 980 fångar. Fängelset består av flera byggnader. Det är F-huset eller "the round house" som bygger på Jeremy Benthams idé. I mitten av en stor öppen yta finns ett vaktorn som omges av flera våningar med celler. Vakterna kan övervaka vilken cell som helst och fångarna vet inte om de för tillfället är iaktagna eller inte. F-huset öppnade redan 1925 och är numera det enda kvarvarande fängelset i USA med den här typen av arkitektur.

Till höger: Runt om i världen finns fängelser som bygger på en 1700-talsfilosofs idé om "osynligt allvetande". Här Stateville Correctional Center i den amerikanska delstaten Illinois.

några insticksprogram i din webbläsare, om du använder några speciella typsnitt med mera, med mera. Sammantaget gör dessa uppgifter att din dator blir mer eller mindre unik. Den får ett fingeravtryck.

Hur effektivt går det att skapa en unik identitet med dessa uppgifter? Det försöker Electronic Frontier Foundation (EFF) ta reda på. EFF är en organisation som slår vakt om den personliga integriteten på internet.

Organisationen har tagit fram ett test som avslöjar dina fingeravtryck på nätet. Testet, som kallas Panopticlick, är anonymt. Besök testsidan och klicka på en knapp. Panopticlick ser vilka uppgifter din webbläsare lämnar ut och jämför uppgifterna med sin databas. Därefter får du reda på hur pass unik du och din webbläsare är. När Magazin Direkt testade med webbläsaren Chrome lyckades Panopticlick särskilja just vår webbläsare bland över 600 000 andra som gjort testet. När vi vid ett senare tillfälle testade med Internet Explorer var vårt "fingeravtryck" unikt bland över 715 000 andra. Vi kan bara hålla med när EFF skriver att den här typen av fingeravtrycksläsning är en kraftfull metod att spåra användare på Internet.

VILKET ÄR DÅ DET BÄSTA försvaret mot att lämna dessa digitala fingeravtryck? Det är att vara så vanlig och normal som möjligt. Ha en populär webbläsare och gör inga specialinställningar. Att stänga av Javascript i sin webbläsare kan vara effektivt men många webbplatser behöver Javascript för att fungera bra.

Här finns testet: panopticlick.eff.org @

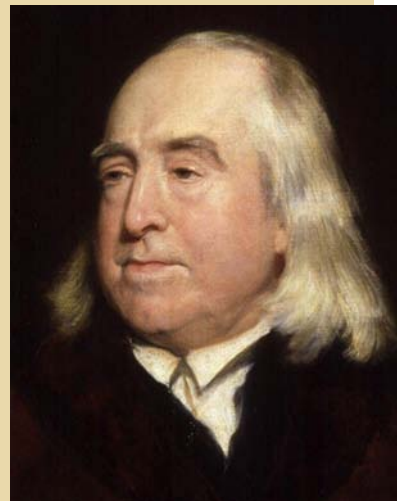
Nästa uppslag: Så här döljer du spåren efter din surfning.

Panoptikon – osynligt allvetande

Panoptikon är en typ av fängelsebyggnad designad av den brittiska filosofen Jeremy Bentham i slutet av 1700-talet. Designen består av en rund byggnad som är indelad i tårtbitsliknande celler. Mitt i byggnaden står ett torn där en övervakare kan observera alla fångar utan att de kan avgöra om de blir övervakade eller inte. Detta skapar därför enligt Bentham en "känsla av ett osynligt allvetande".

Källa: Wikipedia

Den brittiske filosofen Jeremy Bentham designade på 1700-talet ett fängelse där fångarna alltid ska ha en känsla av att vara övervakade.

Så här lämnar du mindre spår efter dig när du surfar

Spåren du lämnar efter dig när du surfar finns inte bara på nätet utan även på datorn du använder. Har du den senaste versionen av någon av de mest använda webbläsarna kan du dock enkelt dölja spåren på datorn. Vi förklarar hur.

När du surfar på Internet lämnar du spår efter dig. Inte bara på nätet utan även på den dator du använder. På datorn lagras cookies eller kakor från de webbplatser du besökt. När du surfar lagras också tillfälliga filer på din dator. Dessutom har din webbläsare en förteckning över sidor du besökt och ofta kommer den ihåg de uppgifter du matat in i formulär och filer du hämtat. Om någon annan kan komma åt datorn du använder, kan de enkelt se vilka sajter du besökt och därmed spåra dina surfvanor.

I DEN SENASTE VERSIONEN av de två mest använda webbläsarna, Internet Explorer och Firefox, kan du ställa webbläsaren i ett speciellt privat läge som gör att inga spår från din surfning lagras på datorn du använder.

I Internet Explorer 8 kallas detta läge för InPrivate-surfning. Du aktiverar läget genom att starta webbläsaren och sedan klicka på knappen Säkerhet och därefter välja "InPrivate-surfning" i menyn som visas. Du kan även använda kortkommandot: Ctrl-Skift-P (håll ned Ctrl-tangenten och Skift-tangenten samtidigt som du trycker på bokstaven P).

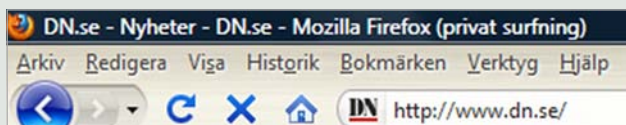
När du surfar privat visas det i Internet Explorer genom

att det står InPrivate framför webbadressen. Skyddet som InPrivate-surfning ger gäller bara när du använder det fönstret. Du kan öppna hur många flikar du vill i fönstret, alla kommer att skyddas av InPrivate-surfning. Om du däremot öppnar ett nytt webbläsarfönster kommer inte det fönstret att skyddas av InPrivate-surfning. När du vill avsluta din session med InPrivate-surfning stänger du webbläsarfönstret.

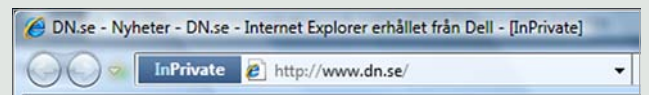
Firefox uppträder litet annorlunda när du surfar privat. För att aktivera det privata läget klickar du på Verktyg-menyn och väljer Starta privat surfning eller så använder du kortkommandot Ctrl-Skift-P. Från och med nu kommer all surfning att vara privat, oavsett om du öppnar en ny flik eller ett nytt fönster. Att du surfar privat indikeras i fönstrets namnlist där det står (privat surfning). För att avsluta den privata surfningen väljer du Avsluta privat surfning i Verktyg-menyn.

Både Internet Explorer och Firefox går att ställa in så att de alltid startar i privat läge. Enklast är det i Firefox. Starta webbläsaren och välj Inställningar i Verktyg-menyn. Klicka på fliken Sekretess och kryssa för rutan "Starta automatiskt Firefox i en session för privat surfning". Klicka på OK.

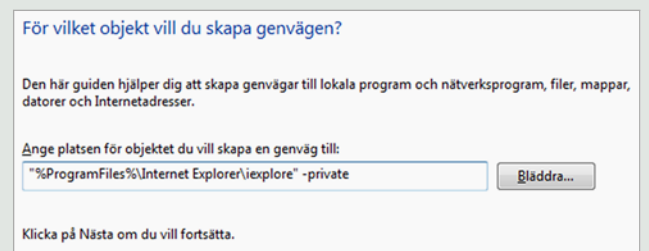
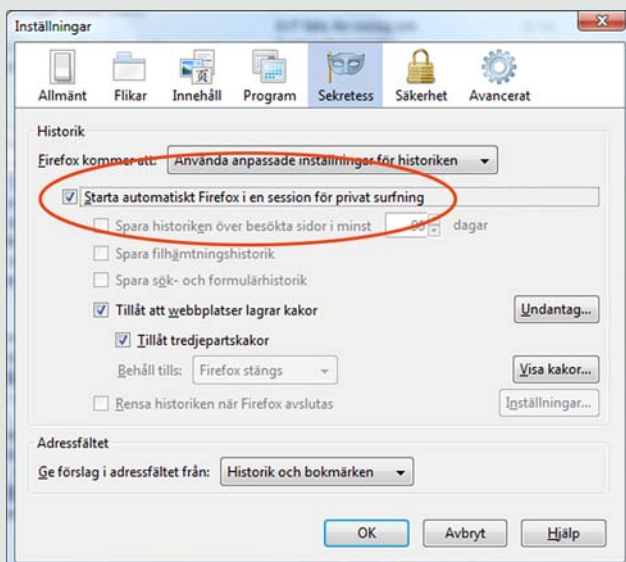
För Internet Explorer är det litet mer pyssel. Högerklicka på en tom plats på skrivbordet i Windows och välj Nytt/Genväg i menyn som visas. Nu visas dialogrutan Skapa genväg. Skriv in: "%ProgramFiles%\Internet Explorer\iexplore" -private. Klicka på Nästa och ge genvägen ett passende namn, exempelvis Privat surfning. Klicka sedan på Slutför.

Att Firefox är i privat läge indikeras enbart i fönstrets namnlist.

I Internet Explorer syns det tydligt att man surfar privat. Det står InPrivate framför webbadressen.

Ovan: För att få Internet Explorer att alltid starta i privat läge skapar du en genväg på skrivbordet. Parametern "-private" gör att webbläsaren startar i det läget.

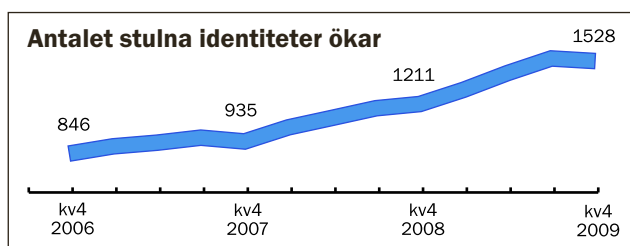
Till vänster: Du kan ställa in Firefox så att webbläsaren alltid startar i privat läge. Då sparas inga kakor, tillfälliga filer med mera på datorn du använder när du surfar.

Rekord i kapade identiteter

Kredit- och affärsinformationsföretaget Soliditet varnar för att antalet rapporterade fall om kapade personidentiteter slog nytt rekord under 2009 då fler än 300 personer fick sina identiteter stulna.

– Vi misstänker att det finns en organiserad kriminalitet bakom missbruket, säger företagets vd.

Statistiken avser hur många personer som har begärt att få sina personuppgifter spärrade hos företaget efter att ha utsatts för bedrägeri. Vanligast är att de har fått sina id-handlingar stulna som sedan använts för att begå bedrägerier. Den som får sin identitet kapad upptäcker det oftast först när de får en kopia på en kreditupplysning med posten.

Vid årsskiftet 2009/2010 fanns 1 528 spärrar av personuppgifter hos kreditinformationsföretaget Soliditet, vilket är över 300 fler än ett år tidigare.

Problemet är enligt Soliditet störst i de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Tillsammans svarar de för 28 procent av samtliga kapade identiteter. Män födda på 1970-talet är en särskilt drabbad grupp. De har oftast ett aktivt uteliv och är flitiga att handla på nätet.

– Vi är alltför slarviga med att lämna ut våra personnummer och ID-handlingar i tid och otid. Många har nog inte insett vilka konsekvenser det kan leda till att få sin identitet kapad, säger Soliditets vd.

Så skyddar du dig mot kapade identiteter

- Var försiktig med att lämna ut personuppgifter
- Ha alltid uppsikt över dina id-handlingar
- Lämna inte ut personuppgifter på nätet om du inte är säker på att mottagaren är seriös
- Polisänmäl alltid förlust av id-handlingar och om du blivit utsatt för bedrägeri
- Spärra din identitet hos kreditupplysningsföretagen om du misstänker bedrägeri och informera din bank

Källa: Soliditet

Bloggare dömd för förtal

En 20-åring från Göteborg dömdes i februari för grovt förtal efter att ha hängt ut flera tjejer på sin blogg med namn och bild. Det är ytterst ovanligt att kränkningar på nätet går till åtal om förtal.

– Jag känner inte till något fall. Det här har ett uttryckligt innehåll, detaljerat med namn och till och med bilder. Här är

syftet uppenbart att kränka personer, sade åklagare Christoffer Ohlson till nyhetsbyrån TT före rättegången.

Mannen som står åtalad hävdade i rättegången att det inte var hans blogg. Tingsrätten dömde honom dock till 140 timmars samhällstjänst och skyddstillsyn.

– Det känns bra att rätten ser så allvarligt på det, säger en av tjejerna som polisanmälde bloggen i en intervju med Sveriges Radio.

EU-domstolen fäller Sverige

EU-domstolen har fällt Sverige för att inte ha genomfört trafikdatalogringsdirektivet i svensk lagstiftning. Sverige kan komma att tvingas betala ersättning om direktivet inte genomförs och det kan bli ett stort belopp.

Enligt direktivet ska EU:s medlemsländer införa en lagstiftning som innebär att teleoperatörer är skyldiga att spara information om vem som ringt vem, när en person kopplat upp sig på Internet och när någon sms:at eller skickat e-post. Uppgifterna ska lagras mellan sex månader och två år.

I mars 2008 lämnade Datainspektionen sina synpunkter på det dåvarande förslaget till hur direktivet ska införas i svensk lag. Då var avsikten att direktivet skulle vara infört i Sverige före 15 mars 2009. Nu dröjer det till efter riksdagsvalet i september innan en proposition är klar.

Kommande lagstiftning som påverkar den personliga integriteten

I Datainspektionens plan för verksamheten under 2010 har ett antal kommande lagförslag identifierats som kan påverka myndighetens arbete.

- En proposition med förslag till ny polisdatalog kom i slutet av 2009 och ska behandlas av riksdagen under 2010.
- Justitiedepartementet håller på att ta fram ett förslag till lag om behandling av personuppgifter i åklagarväsendets brottsbekämpande verksamhet.
- En utredning har tagit fram ett förslag till ny kameraövervakningslag som nu remissbehandlas. Förslaget innebär att Datainspektionen från 1 januari 2011 får ett övergripande tillsynsansvar och övertar Justitiekanslerns rätt att överklaga beslut om kameraövervakning.
- Ett förslag till lag om integritet i arbetslivet bereds i arbetsmarknadsdepartementet. Bland annat föreslås att Datainspektionen ska kunna yttra sig över utkast till kollektivavtal när det gäller de delar som rör arbetsgivares behandling av personuppgifter om arbetstagare.
- En proposition om ändringar i kreditupplysningslagen förväntas komma under första halvåret 2010 (se separat artikel på sidan 10).
- Integritetsskyddskommitténs överväganden om bland annat Datainspektionens roll bereds i justitiedepartementet.
- EU:s nya visumsystem är på väg att införas vilket ger nya tillsynsuppgifter för Datainspektionen.

Foto: Christopher Thomond/Guardian News & Media Ltd 2010.

Nakenkameror blir verklighet i England

DET SOM FÖRST TEDDE SIG som ett aprilskämt eller som science fiction håller nu på att bli verklighet i England. På flygplatser i landet installeras nakenkameror, kameror som ser rakt igenom kläderna på resenären.

En nakenkamera använder antingen röntgen eller radiovågor för att producera bilder av passagerarna som om de vore nakna. På så sätt ska säkerhetspersonalen kunna upptäcka föremål som döljs under kläderna. Den brittiska tidningen The Guardian rapporterar att nakenkameror redan används vid Heathrow-flygplatsen i London och även håller på att testas vid flygplatsen i Manchester.

På Heathrow är nakenkamerorna en del i ett nytt paket med åtgärder som ska förbättra säkerheten. Flygplatspersonalen har utbildats i att upptäcka avvikande beteende. En misstänkt person får passera nakenkameran för att se om personen har dolt något på sin kropp. Upptäcker kameran något tas passageraren åt sidan för en noggrannare kontroll. Nakenkamerorna ska dessutom användas på ett slumpmässigt urval av passagerare.

Slumpmässigheten ska göra det svårare för terrorister att planera attentat.

Enligt företaget som driver Heathrow-flygplatsen har passagerarnas reaktion på nakenkameran varit "rätt positiv". Med hänsyn till den personliga integriteten suddas ansiktet på den som passerar nakenkameran och den person som granskar bilden får aldrig se personen som skannas. Dessutom ska bilder inte kunna sparas, överföras eller skrivas ut, utan tas direkt bort efter avslutad skanning.

När EU-kommissionen tidigare lade fram ett förslag att det skulle bli tillåtet att installera nakenkameror på EU:s flygplatser protesterade Europaparlamentet som menade att tekniken skulle motsvara en virtuell avklädning och få allvarliga konsekvenser för rätten till personlig integritet och personlig värdighet. En parlamentsledamot kallade förslaget en förnedrande åtgärd och en allvarlig kränkning av privatlivet. Men nu är alltså nakenkamerorna verklighet. @

Europeiske datatillsynsmannen kritiserar Acta-förhandlingar

Den europeiske datatillsynsmannen (EDPS) Peter Hustinx är kritisk till hemlighetsmakeriet kring förhandlingarna om ett internationellt avtal mot piratkopiering och varumärkesförfalskning. Förhandlingarna om det så kallade Acta-avtalet (Anti-Counterfeiting Trade Agreement) förs bland annat mellan USA, Japan och EU. Hustinx beklagar att EU-kommissionen inte har konsulterat honom och hans medarbetare och anser att det reser betydande frågetecken när det gäller hur avtalet kommer att påverka människors grundläggande rättigheter och då i synnerhet rätten till privatliv.

EDPS är oroad över att så litet information om förhandlingarna om Acta-avtalet är offentlig. Av det som framkommit

om avtalet är han bekymrad över de åtgärder som ska kunna vidtas för att hindra piratkopiering som kan komma att leda till storskalig övervakning av Internet-användare och att Internet-leverantörer kan bli tvungna att stänga av användare som varnats tre gånger för piratkopiering.

Du kunde läsa en intervju med Peter Hustinx i Magazin Direkt nr 3-2009. Hustinx åsikter om Acta kan läsas i sin helhet här: j.mp/bC3KX5.

Länkar till mer information:

Här och var i tidningen finns webbadresser med mer information. Webbadresser är ofta långa. I tidningen använder vi därför tjänsten j.mp (uttalas Jump) för att skapa förkortade länkar. En sådan länk kan se ut så här: j.mp/roAdZ. Det är viktigt att du är noga med stora och små bokstäver när du knappar in adressen i din webbläsare.

j.mp/roAdZ

Så påverkades den personliga integriteten under 2009

FÖR ANDRA ÅRET I FÖLJD har Datainspektionen tagit fram en skrift som tar upp lagar, lagförslag, beslut och tekniker som påverkade den personliga integriteten under det gångna året.

– Under 2009 har utrednings- och lagstiftningstakten i frågor som påverkar den personliga integriteten varit hög, både här i Sverige och i Bryssel, säger Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund.

Här är ett par händelser från året som gått och som tas upp i skriften Integritetsåret 2009.

Datainspektionen polisanmäler två sexbrottsajter som publicerade detaljerade uppgifter om dömda sexbrottslingar.

En blogg publicerar namnet på en svensk barnläkare som misstänks för dråp. Datainspektionen granskar publiceringen och kommer fram till att den skett för journalistiska ändamål och därmed inte bryter mot personuppgiftslagen.

Polisen publicerar för första gången bilder från övervakningskameror på sin webbplats för att få hjälp från allmänheten att identifiera personer

som misstänkts för brott. Den första bildpubliceringen gäller en person misstänkt för bilstöld.

En skola som satt upp övervakningskameror för att motverka stöld, inbrott i elevskåp, skadegörelse och mobbning använder bilder från kamerorna för att kontrollera hur lokalvårdarna sköter sitt arbete. Men det strider mot personuppgiftslagen, konstaterar Datainspektionen. @

Beställ Integritetsåret 2009

Integritetsåret 2009 skickades i början av februari ut till bland annat riksdagsledamöter, riksdagspartier, departement, nyhetsredaktioner och andra påverkare. Du kan själv beställa den kostnadsfritt på Datainspektionens webbplats: j.mp/bozCNU

Sajt om nätkränkningar ska hjälpa unga

"Har du blivit oschysst behandlad?" Den frågan ställer Datainspektionen på den nya webbsajten Kränkt.se som lanserades i slutet av januari.

Kränkt.se riktas till unga och ger tips och råd om hur man kan gå tillväga om man blivit kränkt på Internet.

– Vi får många frågor från oroade ungdomar som blivit kränkta på nätet. Vanligtvis handlar det om att någon skrivit något riktigt elakt eller lagt upp en bild som känns kränkande. Ofta går det att lösa problemet och hur man gör det beskriver vi på den nya sajten, säger Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund.

Många communities och sociala sajter har rutiner för att hantera klagomål från användarna och på Kränkt.se listas hur man kan klaga på ett antal större sajter. I många fall bottnar kränkningar i missförstånd och på sajten ges även tips på vad man själv kan tänka på för att inte kränka någon annan.

Datainspektionen skickar nu ut klisteretiketter som tipsar

Det går att kostnadsfritt beställa klisteretiketter som tipsar om Datainspektionens nya sajt Kränkt.se. Skicka in så fall ett mejl till krankt@datainspektionen.se.

om sajten till ett tusental skolor och bibliotek. Etiketterna kan till exempel sättas på bildskärmsramen eller tangentbordet. Sajter som riktas till ungdomar får gärna länka till webbplatsen. På Kränkt.se finns banners och den html-kod som behövs för att länka till sajten.

Besök Kränkt.se: www.Kränkt.se (eller www.kränkt.se)

Håkan Meurling

Patrik Sundström

Oskar Öhrström

Datainspektionen granskar inkassoföretags webbtjänster

TILLSYN. Datainspektionen har vid tillsyn hos inkassobolag uppmärksammat att allt fler bolag använder webbtjänster, så kallade kund- eller gäldenärswebbar, i sin kommunikation med de skuldsatta. Via webben kan gäldenären se sin skuld och eventuella inbetalningar. Den skuldsatte kan även lämna vissa meddelanden till inkassobolaget, till exempel för att ansöka om avbetalning av skulden eller begära anstånd.

– Den här typen av webbtjänster är ett relativt nytt fenomen. Men vi har indikationer på att det finns brister, till exempel att inkassobolag inte visar gäldenärens hela skuld i webbtjänsten vilket kan ställa till problem för den skuldsatte, säger Håkan Meurling som leder projektet.

Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet för inkassolagen, ska nu undersöka inkassobolagens webbtjänster, bland annat för att ta reda på vilka personuppgifter som behandlas, hur skyddade personuppgifter hanteras och vilka säkerhetsåtgärder som används för att skydda personuppgifterna. Projektet ska dessutom kontrollera om inkassobolagen informerar gäldenärerna på det sätt som personuppgiftslagen kräver.

Hur hanteras personuppgifter i hälso- och sjukvårdens kvalitetsregister?

TILLSYN. I september förra året inledde Datainspektionen tillsyn av en insamlingsfond och ett par av hälso- och sjukvårdens nationella kvalitetsregister efter att ha tagit emot klagomål från personer med knä- eller höftbesvär som fått ett brev från insamlingsfonden.

Nu inleder myndigheten en bredare granskning av hälso- och sjukvårdens kvalitetsregister. Totalt ska ett 25-tal register granskas.

– Kvalitetsregistren innehåller känslig information om många människors hälsa. Det är viktigt att människor som lämnar ifrån sig känsliga personuppgifter om sin hälsa i sin kontakt med hälso- och sjukvården kan vara trygga i förvissningen om att uppgifterna hanteras på ett lagligt sätt, säger Patrik Sundström som leder projektet.

Datainspektionen har indikationer på problem som att organisationen kring kvalitetsregistren är otydlig men även på att det finns bristande kunskap om de nya juridiska förutsättningar som gäller sedan patientdatalagen trädde i kraft 2008.

– Vi märker också att förvånansvärt många patienter inte ens vet att de blivit registrerade i ett kvalitetsregister, vilket tyder på att registren måste bli bättre på att informera dem som registreras, säger Patrik Sundström.

Hur används GPS för att övervaka arbetstagare?

TILLSYN. I ett tredje projekt som Datainspektionen driver under 2010 ska myndigheten undersöka hur företag och kommuner använder GPS-positionering för att övervaka eller kontrollera arbetstagare. Projektet ska svara på frågor som hur är positioneringssystemen utformade, hur används de i praktiken, vilka personuppgifter samlas in, hur skyddas personuppgifterna och hur informeras arbetstagarna. Bland dem som granskas finns bevakningsföretag, installatörer, tidningsbud och företag inom renhållning, avfallshantering och snöröjning. Totalt ska ett 30-tal företag och kommuner kontrolleras, av dessa väljs sedan ett halvdussin ut för en noggrannare undersökning.

– Under 2007, 2008 och 2009 har vi fått många frågor och klagomål som rör positioneringsteknik och hur den tekniken får användas av arbetsgivare för att övervaka anställda, säger Oskar Öhrström som leder projektet.

Oskar Öhrström berättar att tendensen är att arbetsgivare i ökad utsträckning använder positioneringsteknik för att kontrollera och övervaka personalen. Samtidigt tycks det finnas en okunskap hos arbetsgivare, arbetstagare, leverantörer och systemutvecklare om vilka lagar och regler som gäller.

– Många är inte medvetna om att användningen av positioneringsteknik kan innebära en sådan behandling av personuppgifter som omfattas av bestämmelserna i personuppgiftslagen.

Projektet ska resultera i en uppdaterad checklista om positioneringsteknik i arbetslivet som innehåller konkreta och användbara exempel på hur positioneringstekniken får eller inte får användas.

”Webben är vår viktigaste kanal”

EN NY SEKTION I MAGAZIN DIREKT från och med detta nummer är frågor & svar där Datainspektionens jurister svarar på frågor som rör våra lagar, det vill säga personuppgiftslagen, kreditupplysningslagen och inkassolagen.

Datainspektionen har en upplysningstjänst som bemannas av jurister som hjälper allmänhet, personuppgiftsombud och andra som har frågor som rör myndighetens verksamhetsområden. Bara när det gäller personuppgiftslagen besvarade juristerna 3 100 mejlfrågor och 6 400 telefonfrågor under förra året!

– Men det är webben som är vår viktigaste informationskanal och som vi nu arbetar intensivt med att utveckla, berättar Catharina Fernquist som är chef för ”Upplysningen” som tjänsten kallas internt på myndigheten.

På www.datainspektionen.se finns en stor sektion med frågor & svar som nyligen utökades med ett 30-tal nya frågor. För personuppgiftsombud finns en avdelning med samrådsyttranden som rör mer kvalificerade frågeställningar.

– Det händer ofta att personer ringer eller mejlar frågor som det redan finns svar till på vår webbplats. Därför jobbar vi nu på att göra det enklare för besökarna att hitta de vanligaste frågorna på webben. @

Catharina Fernquist är chef för Datainspektionens upplysningstjänst som hjälper allmänhet, personuppgiftsombud och andra som har frågor som rör myndighetens verksamhetsområden.

Frågor & Svar

Kan ni se om jag har en betalningsanmärkning?

SVAR: Nej, Datainspektionen har inte tillgång till några kreditupplysningsregister. För att ta reda på det måste du kontakta ett rikstäckande kreditupplysningsföretag.

Här finns en lista med kreditupplysningsföretag: j.mp/cUHFoe

Här kan du läsa mer om betalningsanmärkningar: j.mp/94isaa

Kan jag få reda på vad som är registrerat om mig i olika register, till exempel hos arbetsförmedlingen?

SVAR: Ja, du har rätt att få information i form av ett så kallat registerutdrag.

Vill du veta vad som finns registrerat om dig hos till exempel arbetsförmedlingen kan du skriva till din lokala arbetsförmedling och begära ett sådant utdrag. Den som är ansvarig för registret ska på skriftlig begäran lämna besked om man behandlar personuppgifter om dig och vilka de i så fall är. Du kan få ett sådant besked gratis per år. Finns inga uppgifter om dig ska du få besked om det. Normalt ska informationen lämnas inom en månad.

Datainspektionen har tagit fram en förteckning över de största personregistren i Sverige. I broschyren finns även information om hur din ansökan om registerutdrag bör se ut. Broschyren heter ”Personregistrering i Sverige” och du hämtar den här: j.mp/cUxWfu

Kan ni hjälpa mig i en tvist med ett inkassoföretag?

SVAR: Nej, Datainspektionen har ingen ombudsmannaroll. Du måste lösa tvisten själv tillsammans med inkassoföretaget. Om tvisten inte går att lösa är det i sista hand en domstol som får avgöra frågan.

Vanligaste sökorden

Årets 10 vanligaste sökningar på Datainspektionens webb

bilder **kameraövervakning**
personnummer **pu** **personuppgiftslagen**
inkasso beslut **personuppgiftsbiträde**
gps **whistleblowing**

Håll koll på kollegorna med hjälp av kreditupplysningar på nätet

"Det är framför allt kollegorna man vill ha koll på". Så kommenterar en vd sitt företags kreditupplysningstjänst i en artikel i Svenska Dagbladet. Upplysningsföretaget får inkomstuppgifterna från ett annat företag, Extrakoll.se, som har ett utgivningsbevis vilket gör att det jämföras med dagstidningar och skyddas av grundlag som tar över reglerna i kreditupplysningslagen.

En av kreditupplysningslagens centrala tankegångar är att kreditupplysningsinformation endast ska lämnas ut till den som har ett berättigat behov av upplysningen. Ska du ansöka om lån, kan banken ha ett berättigat behov att känna till din ekonomiska situation. Om någon gör en kreditupplysning på dig ska du dessutom få en kopia av den kreditupplysning som lämnats ut. En webbsajt med utgivningsbevis behöver dock inte följa dessa två regler.

– Vi skickar inte ut något brev till den man frågar om, det faller ju hela tjänsten eftersom man inte vill att personen ska få reda på det, säger nummerupplysningsföretagets vd till Svenska Dagbladet.

extrakoll.se
Om extrakoll.se | Vanliga frågor | In English | Logga in

Aston K Karlsson

Namn	Aston K Karlsson
Ålder	29 år
Födelsedatum	25 maj
Adress	Junkergatan 25
Ort	Stockholm
Postnummer	125 40
Kommun	Stockholm

Kolla vad jag tjänar! Skicka ett SMS

Inkomst
Skicka ett SMS med orden "INKOMST NTRKB" till 72550. Inkomst av tjänst för taxeringsår 2008 skickas direkt tillbaka med ett sms.
SMS:et kostar 10 kr plus eventuella trafikavgifter och är helt anonymt. Ångerrätt saknas eftersom produkten tas i bruk omedelbart.

Storkoll
Vill du veta mer? Skicka ett SMS med orden "STORKOLL NTRKB" till 72550. Inkomst av tjänst och kapital för taxeringsår 2008 och 2007 skickas direkt tillbaka med ett sms.
SMS:et kostar 25 kr plus eventuella trafikavgifter och är helt anonymt. Ångerrätt saknas eftersom produkten tas i bruk omedelbart.

Underlig uppmaning: "Kolla vad jag tjänar". Det är nästan så man tror att det är personen ifråga som vill att man ska göra en kreditupplysning på honom/henne. I själva verket är det tvärtom, personen kommer inte att få reda på att någon varit nyfiken på hans eller hennes inkomst.

Detta är ett utgivningsbevis

Webbplatser, som exempelvis olika typer av katalogsajter, kan ansöka om ett så kallat utgivningsbevis hos Radio- och TV-verket. Ett utgivningsbevis gör att webbplatsen blir grundlagsskyddad. Det innebär i sin tur att personuppgiftslagen inte gäller för de personuppgifter som publiceras på sajten. Ett utgivningsbevis kostar 2 000 kronor. Läs även om kommuner och utgivningsbevis här bredvid.

Lagändring kan sätta stopp för kreditupplysningar på Internet

I februari skickade regeringen ett förslag om ändringar i kreditupplysningslagen till lagrådet för att få dess synpunkter. Lagförslaget syftar till att stärka skyddet för enskildas personliga integritet i samband med kreditupplysningar som lämnas på Internet.

I dag kan vem som helst komma åt kreditupplysningar om privatpersoner på Internet. Den omfrågade personen får inte heller reda på att kreditupplysningen har lämnats ut. När kreditupplysningar lämnas via en webbplats som har utgivningsbevis och som därmed är grundlagsskyddad gäller inte flera av kreditupplysningslagens integritetsskyddande bestämmelser. För att stärka skyddet för den enskilde föreslås att följande ska gälla även vid kreditupplysningar på Internet:

- Beställaren av en kreditupplysning ska ha ett legitimt behov av informationen. Det ska alltså krävas att beställaren till exempel planerar att ingå ett kreditavtal med den som kreditupplysningen gäller.
- En kopia av kreditupplysningen ska skickas till den som upplysningen gäller så att denna person ska få reda på att en kreditupplysning har lämnats och kunna rätta fel.
- En rättelse av felaktiga eller missvisande uppgifter i en kreditupplysning ska skickas till dem som under det senaste året tagit del av uppgifterna.
- Kreditupplysningsföretagen får bara spara uppgifter om utlämnade kreditupplysningar i ett år, därefter ska uppgifterna gallras.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti i år.

Utgivningsbevis ger inte kommuner rätt att strunta i personuppgiftslagen

BESLUT. En kommun måste följa reglerna i personuppgiftslagen även om den har skaffat ett så kallat utgivningsbevis för sin vanliga webbplats. Det är slutsatsen i Datainspektionens beslut som gällde en kommun som hade publicerat personuppgifter på sin vanliga webbplats, i strid med personuppgiftslagen. Kommunen hade sökt och fått utgivningsbevis för sin webbplats. En sajt med utgivningsbevis blir grundlagsskyddad vilket gör att reglerna i personuppgiftslagen sätts ur spel.

– Avsikten med det grundlagsskydd som utgivningsbevis ger är att skydda den enskildes yttrandefrihet gentemot det offentliga, inte tvärtom. Därför är det personuppgiftslagen som gäller för publiceringen på kommunens webb, säger Martin Brinnen, jurist på Datainspektionen.

Personuppgifterna, som rör ett beslut att avvisa två namngivna elever från undervisningen i en gymnasieskola, är numera borttagna från webbplatsen vilket gör att Datainspektionen inte kommer att vidta några ytterligare åtgärder i ärendet. Inspektionen förutsätter att kommunen i fortsättningen kommer att göra en bedömning enligt personuppgiftslagen innan publicering sker på kommunens webbplats. Martin Brinnen berättar att ett 25-tal kommuner skaffat utgivningsbevis för sina webbplatser.

Läs mer om ärendet här: j.mp/a9P98A

Hallå där, Nicklas Hjertonsson, jurist på Datainspektionen: Vad sjutton gör ni hos FRA?

NH: Regeringen har gett Datainspektionen i uppdrag att kontrollera hur FRA hanterar personuppgifter i samband med sin signalspaning. Fram till nu har vi mest arbetat med att sätta oss in i lagstiftningen, bland annat genom att läsa förarbetena till lagstiftningen. Vi har även blivit utbildade av FRA i hur signalspaningsverksamheten är tänkt att fungera.

Nicklas Hjertonsson

Nu inleder vi en mer praktisk kontroll av signalspaningsverksamheten hos FRA. Vi kommer att följa ett antal skarpa ärenden för att analysera vilka integritetsskyddsproblem som kan uppstå och om FRA:s rutiner för att hantera sådana problem är tillräckliga. Vi kommer att följa personuppgifterna som behandlas under hela förloppet, från att FRA får ett spaningsuppdrag till att FRA levererar resultatet från sina spaningar till sin uppdragsgivare.

Eftersom det kan handla om hemligt, sekretessbelagt material har vi valt att enbart arbeta med detta uppdrag på plats hos FRA där vi har tillgång till arbetsrum och datorer.

MD: Hur ofta är ni där?

NH: Vi arbetar hos FRA två dagar i veckan. Någon vecka blir det fler dagar, någon vecka färre.

MD: Vilka är ni som är där?

NH: Vi är ett team på totalt fem personer: tre jurister och två IT-säkerhetsspecialister. Vi turas om att arbeta på plats hos FRA där vi vanligtvis är två i taget.

MD: Hur ser en vanlig dag ut på FRA?

NH: Det finns inga vanliga dagar på FRA, haha. Skämt åsido, typiskt väljer vi ut en frågeställning eller rutin som vi tittar närmare på under de kommande dagarna. Det kan till exempel vara "Hur säkerställer FRA att inte inhemsk trafik inhämtas?". Vi går igenom FRA:s rutiner för detta och tittar även på den rent tekniska lösningen för att särskilja trafik. Nu kommer vi även kontrollera att det fungerar som tänkt i skarp drift.

MD: Är det ett roligt uppdrag?

NH: Att kontrollera hur den personliga integriteten skyddas vid FRA:s signalspaning är ett både intressant och viktigt uppdrag.

Snabba FRA-fakta

Försvarets radioanstalt (FRA) är en civil myndighet som hör till Forsvarsdepartementet. FRA:s huvuduppgifter är att bedriva signalunderrättelsetjänst och att stödja informations-säkerhetsarbetet hos myndigheter och statligt ägda bolag. Den 12 februari 2009 fattade regeringen beslut att ge Datainspektionen i uppdrag att under 2009 och 2010 kontrollera hur FRA hanterar personuppgifter i samband med signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Läs mer om vad vi arbetar med

Skriften "Vad sjutton sysslar de med på Datainspektionen?" kan beställas kostnadsfritt på vår webbplats under Ladda ner & beställ. Du kan även hämta den som pdf-dokument här: j.mp/bHeZuz

magazin Direkt produceras av Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm. Tfn 08-657 6100 (växel). Fax 08-652 86 52.

E-post: redaktionen@datainspektionen.se

Webbplats: www.datainspektionen.se

Ansvarig utgivare: Göran Gråslund

Redaktör: Per Lövgren

Layout: Fredrik Karlsson

Tryck: Lenanders Grafiska AB, Kalmar

Papper: Munken Lynx, FSC-certifierat papper. ISSN 1404-7832.

Miljömärkt trycksak 341 145.

* Tips och idéer

Har du synpunkter, tips på artiklar eller frågor? Skicka ett mejl till redaktionen@datainspektionen.se.

* Få magazin Direkt med post

Vi kan sända dig ett eget ex av magazin Direkt. Det är gratis! Lättast anmäler du dig på vår webbplats. Det går också bra att e-posta till datainspektionen@datainspektionen.se. Ange ditt namn, företag/organisation och postadress.

* På www.datainspektionen.se

Magazinen kan laddas hem i pdf-format från vår webbplats. Prenumerera också på vårt nyhetsbrev så får du ett e-brev när något nytt publiceras på webbplatsen. Anmäl dig som prenumerant på www.datainspektionen.se.

Debatt viktig om grundläggande rättigheter

I JANUARI LANSERADE Google tjänsten Streetview i Sverige. Via Googles karttjänst går det att se gatubilder från en rad svenska städer. Gatubilder där det går att identifiera människor och avläsa registreringsskyltar på bilar är personuppgifter och då gäller personuppgiftslagens regler för hur bilderna publiceras. Google har gått igenom bildmaterialet och suddat ansikten och registreringsskyltar. Den som använder Streetview kan dessutom flagga bilder som de av någon anledning anser olämpliga genom att klicka på länken "Rapportera ett problem".

I SVERIGE FINNS DET redan karttjänster med gatubilder från Hitta.se och Eniro. Dessa två webbplatser har dock utgivningsbevis vilket gör att personuppgiftslagen inte gäller. På båda dessa sajters gatubilder suddas varken ansikten eller registreringsskyltar.

I EN TIDNINGSARTIKEL i Trelleborgs Allehanda säger sig Hitta.se:s vd inte se något integritetsshot med att publicera bilder av människor och bilar på nätet utan tycker att det är en ögonblicksbild av verkligheten som är tagen vid en tidpunkt som folk inte känner till. "Det är precis som när man går på gatan, då ser man allt. Det finns inget som är dolt i verkligheten på det sättet."

FRÅN ETT MEDBORGARPERSPEKTIV måste det te sig märkligt att gatubilderna i två i princip identiska tjänster som Hitta.se och Google Streetview regleras av olika regelverk. Den ena sajten suddar ansikten för att skydda den personliga integriteten, den andra gör det inte med hänvisning till yttrandefrihetsgrundlagen.

JAG TROR INTE ENS den mest hängivne försvararen av yttrandefriheten kan blunda för att yttrandefriheten måste balanseras mot andra grundläggande mänskliga rättigheter, som exempelvis rätten till privatliv. Nog måste det finnas en förståelse för att det kan uppfattas som kränkande att bli fotograferad naken inne på sin tomt eller när man ses gå ut från en psykiatrisk klinik eller härbärge och att bilderna sedan görs tillgängliga via en karttjänst på Internet?

DET FINNS SVÅRA och viktiga överväganden som måste göras när det gäller att balansera yttrandefriheten mot skyddet av den personliga integriteten. Det finns inget enkelt svar på var gränsen mellan dessa två rättigheter går och ytterst är det en uppgift för vår lagstiftare att bestämma. Men det är viktigt att ha en levande och aktuell debatt om hur gränserna kan och bör dras.

Göran Gräslund

DATAINSPEKTIONENS GENERALDIREKTÖR

PS. Varje år lämnar sajter med utgivningsbevis ut hundratusentals kredituppgifter i strid mot kreditupplysningslagens intentioner. Till grannar, arbetskamrater, pojkvänner, försäkringsbolag, tilltänkta arbetsgivare och andra nyfikna. Och de omfrågade får ingenting veta. Men nu verkar äntligen en lagändring vara på gång. Läs mer om det på sidan 10.